

ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Тустановська Світлана Валеріївна, студент III курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх

Науковий керівник: доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, к.е.н., доцент, **Грущенко Олена Анатоліївна**

Однією з економіко-правових форм інвестування, якому притаманний спеціальний правовий режим, є інноваційна діяльність, що набуває особливого значення у зв'язку з орієнтацією нашої держави на інноваційний шлях розвитку економіки країни. Інноваційне інвестування може здійснюватися систематично як інноваційна діяльність або як окремі операції (комплекс операцій) інноваційного характеру. Законодавець оперує поняттям інноваційної діяльності в широкому розумінні, що охоплює інноваційне інвестування на професійних засадах (здійснюється систематично як основний чи один з основних видів діяльності суб'єкта господарювання - інноваційного підприємства чи інноваційної структури) та інноваційні операції (здійснюються у разі потреби учасниками господарських відносин незалежно від наявності у них статусу суб'єкта господарювання з відповідною спеціалізацією). Законодавець розкриває поняття інноваційне інвестування як одну з економіко-правових форм інвестування, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу з метою досягнення певного соціально-економічного ефекту, випуску і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології, досягнення прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, здійснення якісних змін у стані продуктивних сил, поліпшення соціального й екологічного становища, випуску нової конкурентоспроможних товарів, послуг. Вирішальною ознакою інноваційного інвестування є інновації, що створюються в результаті її здійснення та застосовуються в процесі її здійснення [1, с. 1].

Також потрібно розмежовувати поняття інновації та інвестиції, оскільки інновації це новостворені (застосовані) і вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери, а інвестиціями називають всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний та екологічний ефект [2, с. 1].

Залежно від мети здійснення інноваційне інвестування може бути некомерційним або комерційним. Некомерційним слід визнати таке інноваційне інвестування, метою здійснення якого є виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво й інші сфери суспільного життя (тобто отримання прибутку - як безпосередня мета здійснення такої діяльності - відсутнє, проте це може бути другорядною метою, яка досягається згодом як один з її результатів). Комерційним є інноваційне інвестування, спрямоване на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Здійснення інноваційного інвестування можливе завдяки збалансованій реалізації: по-перше, приватних інтересів учасників такої діяльності(в забезпеченні конкурентоспроможності товарів і послуг та збільшення в результаті цього розміру прибутку від їх реалізації). По-друге, публічних інтересів (у підвищенні ефективності економіки країни, регіону, а також задоволення інших суспільних потреб у сфері охорони здоров'я, освіти, культури тощо).

Зазначена обставина зумовлює втручання держави у сферу інноваційної діяльності, основні напрями та принципи державної інноваційної політики, серед яких є визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку, формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності, створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного й інноваційного потенціалу, забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва,

фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності, ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері, здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захист у вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок, фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової та митної політики у сфері інноваційної діяльності, сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності, підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [3, с. 4].

Залежно від напрямів інноваційне інвестування (інноваційна діяльність) поділяється на такі види: проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції; розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального й екологічного становища; технічне переозброєння, реконструкція, розширення, будівництво нових підприємств, що здійснюються вперше як промислове освоєння виробництва нової продукції або впровадження нової технології.

Для стимулювання залучення інвестицій в інноваційну діяльність встановлена система державних гарантій та передбачена низка інших заходів. Держава гарантує суб'єктам інноваційної діяльності підтримку інноваційних програм і проектів, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики держави, підтримку створення та розвитку суб'єктів інфраструктури інноваційної діяльності, охорону та захист прав інтелектуальної власності, захист від недобросовісної конкуренції у сфері інноваційної діяльності, вільний доступ до інформації про пріоритети державної економічної та соціальної політики, про інноваційні потреби та результати науково-технічної діяльності, крім випадків, передбачених законом; підтримку щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері здійснення інноваційної діяльності [4, с. 329].

Програмою розвитку інвестиційної діяльності передбачений комплекс заходів, спрямованих на стимулювання інноваційної діяльності, а саме створення системи пільгового рефінансування комерційних банків у разі надання ними пільгових кредитів для реалізації інвестиційних проектів з розроблення і впровадження високотехнологічного устаткування та іншої інноваційної продукції, розширення практики пільгового кредитування під заставу майна суб'єктів господарської діяльності, створення пайових інвестиційних фондів для реалізації великих інноваційних проектів, розширення форм кредитування інноваційних підприємств шляхом здійснення лізингових, факторингових та інших операцій [5, с. 12].

Найбільшого заохочення з боку держави та суспільства заслуговує інноваційна діяльність з так званих пріоритетних напрямів, що забезпечують науковотехнологічне оновлення виробництва та сфери послуг у країні, наповнення внутрішнього ринку конкурентною наукоємною продукцією та можливість виходу з нею на світовий ринок. З метою концентрації ресурсів держави на таких напрямках передбачено механізми реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності залежно від їх видів - стратегічні (розраховані на тривалу перспективу — не менше десяти років - найважливіші напрями інноваційної діяльності щодо забезпечення соціально-економічного зростання держави, розроблені на основі науково-прогнозного аналізу світових тенденцій соціально-економічного та науково-технологічного розвитку з урахуванням можливостей вітчизняного інноваційного потенціалу) і середньострокові (розраховані на реалізацію протягом найближчих трьох-п'яти років напрями інноваційного оновлення промислового, сільськогосподарського виробництва та сфери послуг щодо освоєння випуску нових наукоємних товарів і послуг з високою конкурентоспроможністю на внутрішньому або зовнішньому ринках). Загалом інноваційне інвестування характеризується низкою рис, що дозволяють його виділити в окрему економіко-правову форму інвестування зокрема спеціальне правове регулювання, специфічні об'єкти інвестування, інноваційні програми і проекти; інновації, здійснення інвестування на професійних засадах - як інноваційної діяльності або як комплексу

взаємопов'язаних інноваційних операцій (створення на замовлення підприємства новітньої технології та впровадження її у виробництво), участь в інвестуванні специфічних суб'єктів, що здійснюють інноваційну діяльність, - інноваційних структур, інноваційних підприємств, значна роль інноваційної інфраструктури в забезпеченні інноваційного інвестування шляхом надання відповідних послуг його суб'єктам, засобів, реєстрація інноваційних структур, надання фінансової підтримки, опосередкування відносин між суб'єктами інвестування за допомогою договорів інноваційного характеру, застосування до суб'єктів інноваційного інвестування позитивного та негативного стимулювання з метою забезпечення його соціального спрямування.

Сучасна українська держава має дуже обмежену фінансову та інституційну спроможність. Відтак наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на підтримці наукових досліджень, які є однією з основ інноваційного потенціалу, та створенні ефективної інфраструктури, яка сприятиме перетворенню результатів досліджень у продукт, придатний до комерціалізації. Для розв'язання завдання переходу до інноваційного зростання у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року пропонуються з усього різноманіття можливих інструментів ті, які: найкраще відповідають подоланню перешкод, що найбільше заважають інноваційному процесу в Україні, потребують найменше бюджетних видатків і фіскальних ресурсів, але при цьому здатні приносити відчутні результати за мінімальних вкладень, є найменш вразливими до корупції та інших зловживань [6, с. 5].

Отже, напрям стимулювання інноваційного інвестування держава поєднує з іншим, що має забезпечити ефективність використання коштів держави та місцевих бюджетів на підтримку інновацій та уникнення (мінімізацію) зловживань з боку несумлінних суб'єктів інноваційної діяльності. Це забезпечується низкою відповідних заходів, серед яких провідне місце належить науково-технічній експертизі інноваційних проектів та їх реєстрації. В обов'язковому порядку підлягають такій експертизі інноваційні проекти з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, а також інноваційні проекти, що реєструються з метою

отримання передбачених законом пільг (щодо оподаткування, амортизації, митного регулювання). Для сталого розвитку держави необхідно забезпечити сприятливі умови для утворення та функціонування інноваційно-активних підприємств, розвитку національної інноваційної екосистеми, залучення вітчизняних та іноземних інвесторів. Державна влада сприяє розвитку інноваційного інвестування, оскільки розуміє, що нам необхідні іноземні інвестиції та вклади для майбутнього розвитку держави та в подальшому стабільної незалежності країни на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.
3. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки // Урядовий кур'єр. - 2002. - № 100 (від 04.06.2002).
4. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15.
5. Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки. [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/main/1801-2001-п.
6. Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/526-2019-р.